תרגיל באזרחות

מי שבא מבחוץ ונכנס אל תוך אולם הקולנוע הגדול, עמד רגע, צפה במתרחש והקשיב לנאמר, יכול היה לחשוב שהוא נמצא בשיעור־אזרחות כשנושא השיעור הוא שיוויון.

על הבימה הגדולה ישבו בשתי שורות שלושים איש, כשהם מחולקים שווה בשווה יהודים וערבים. מאחוריהם, ועל השולחן שלפניהם, היו תלויים שלטים בשתי השפות, שקראו לשלום בין שני העמים, לשלום בין שתי המדינות, ולשוויון לכל אזרחי המדינה — יהודים וערבים.

הנואמים על הבימה דיברו לפי הסדר בצורה כמעט מדוייקת — נואם יהודי שדיבר עברית ונואם ערבי שדיבר ערבית. את הערב הינחו שני מנחים — יוסי אמיתי מצד היהודים, שגלש לפעמים ודיבר בערבית, ולידו עמד המנחה הערבי, פאוזי עבדאללה, שהינחה את הערב בצורה פיוטית, וגלש מדי פעם לעברית.

אך הערב הזה לא היה תרגיל בשיעור־אזרחות. זה היה ערב מרגש, שאירגנה התנועה המתקדמת לשלום. אחרי שוועדת־הבחירות המרכזית פסלה את הרשימה, החליטו ראשיה ואוהדיה לארגן כינוס־מחאה שבו, כך אמרו, יספידו את הדמוקרטיה.

הכינוס התקיים באולם הקולנוע בנצרת ביום השבת. ככר בשעות הצהריים התחילו להתאסף אנשים ונשים, שבאו להביע את מחאתם על פסילת הרשימה. הם נכנסו פנימה והתיישבו בתוך האולם הגדול, והתערבבו אלה באלה. יהודים וערבים ישבו בצוותא, נשים וגברים זה ליד זה, בלונדרים ושחורים. לא נותר כיסא פנוי אחד, ורבים עמדו במעברים, או בכניסה לאולם והקשיבו לנאמר על הבימה. גם ברחוב הקשיבו עוברים ושבים לנאומים, ששודרו למרחקים.

הכינוס נמשך שלוש וחצי שעות. באולם היה חם מאוד, אך איש כמעט לא העז לקום ממקומו. אווירת האחדות היתה מושלמת.

מזה שנים רבות לא ראתה נצרת אסיפה כה גדושה ונרגשת — וביציבור היהודי כבר נשכח זיכרן של אסיפות כאלה.

בימת הנואמים בכינוס־המחאה בנצרת
יו"ר קיבוצי ויו"ר פייטן

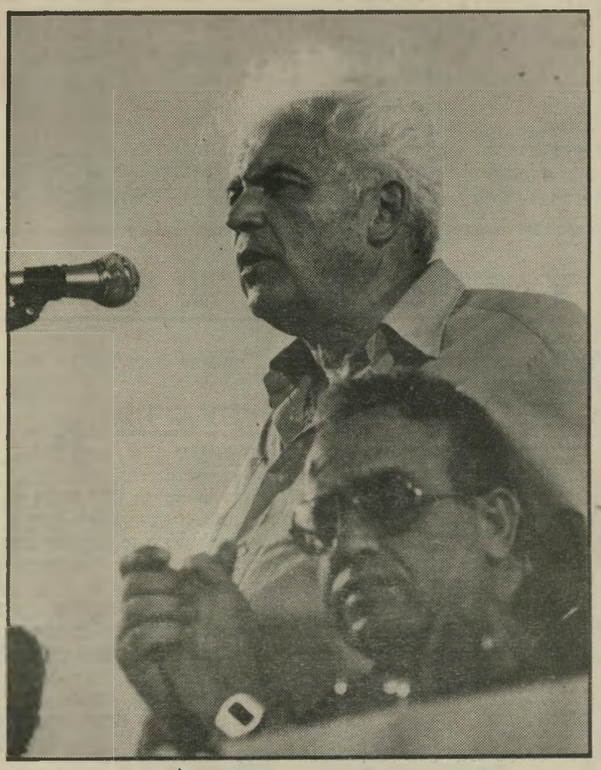

ראשי־הרשימה מיעארי (יושב) וסלד (נואם)
הנאומים שודרו ברמקול לרחוב

חלק מ־1500 היהודים והערבים בכינוס נצרת
הערבים תירגמו ליהודים

קיצורים בשל צום

ב כל פעם שדיבר נואם ערבי, אפשר היה לראות זוגות־זוגות בקהל מרכינים את ראשיהם זה אל זה, כשחבר ערבי מתרגם את הנאמר לחבר יהודי, שלמרבה הבושה לא למד עדיין ערבית.

שורת הנואמים על הבימה היתה ארוכה. כולם רצו לדבר, כל אחד רצה להביע את מחאתו על פסילת הרשימה בשפתו הוא. ערבים מכל הארץ — מן המשולש, מוואדי־ערה, מהגליל ומן הנגב, ויהודים מירושלים, מתל־אביב ומחיפה.

אך הזמן היה קצר. אחרי שלוש שעות של נאומים קם יוסי אמיתי, חבר קיבוץ גבולות, המנחה היהודי של הכינוס, ואמר שלמרבה הצער אי־אפשר יהיה לשמוע את כל הדוברים, בגלל צום הרמדאן. המוסלמים צמים החודש במשך היום, וכשמגיע הערב הם הולכים לבתיהם לאכול. לכן, כך הסביר אמיתי, ברגע שתרד השמש, יהיה צורך להפסיק את הכינוס, ולתת לחברים המוסלמים שבין הערבים ללכת הביתה לאכול, אחרי שלא אכלו במשך כל היום.

חתם את הכינוס מוחמד מיעארי, מס' 1 ברשימה. הוא עבר בקלילות מעברית לערבית, דיבר בחום אל הקהל וזכה במחיאות־כפיים סוערות מכל הבאים, שקמו לכבודו על רגליהם. קודם לכן קמו לכבוד מתי פלד, בהיכנסו לאולם.

בהזדמנות זאת הזכיר אבנרי לנוכחים: „אני רוצה לומר לכם, שיש פסק־דין של בית־המישפט העליון — זה אולי דבר שאין לאף אחד בחדר הזה — המאשר שאנחנו ציונים. היגשנו על זה מישפט, שהגיע עד העליון. מר יעקב ארנון, אלוף מתי פלד, אנוכי ועוד שלושה אחרים הננו ציונים כשרים, עם חותמת של בית־המישפט העליון. אף אחד בחדר אין לו תעודה כזאת."

קשר החמרהינדי

מ וחמד מיעארי תפש את השור בקרניו, הזכיר כי פרשת אל־ארד עברה מן העולם לפני 19 שנה ורק שניים־שלושה מ־15 הפעילים של אז עדיין חיים בארץ: „אני נוסע לפעמים לנצרת ויש לי חבר שמה, שהוא עושה גלידה מצויינת, יש לו בית־חרושת לגלידה. אני הולך אליו, קוראים לו מנצור קרדוש. אני אומר לו, אבו־תאופיק, מה שלומך? תן קצת גלידה, או תמרהינדי, לשתות אצלך! תאמינו לי, זה הקשר!"

הקטע הרגוע הזה הוציא את ח"כ רוני מילוא מכליו, והוא זעק: „חשבתי גם (כשאתה הולך) לאכול גלידה עם ערפאת."

מיעארי התעלם מקריאת־הביניים. שב להסביר את עצמו: „אני איש חוק. אני עורך־דין במיקרה... אם יש דבר אחד שאני הפרתי חוק, עברתי עבירה, אולי... עבירת תנועה, חניה... כולנו לא מחוסנים מפני זה."

כשמילוא שוב לא התאפק, התערב השופט בך, העיר בקדפנות ייקית: „הרמת קול לא מוכיחה שום דבר. אני מפסיק לחשוב כשאני שומע את הדברים בקול. בעיניי, הרמת קול היא תמיד סימן של חולשה!"

אחריו עלה מתי פלד, שביקש להתייחס למיסמך החסוי של השב"כ,

(המשך בעמוד 66)

הוועדה, השופט בך, שהביע סברה כאילו מדובר על הכנסת חבר אחד בלבד לכנסת, מס' 1, מיעארי: „כבוד השופט, הרשה לי רק לתקן דבר אחד. אנחנו לא מקווים להכניס אדם אחד לכנסת. אנחנו בהחלט מקווים שמר יעקב ארנון (מכנ"ל מישרד־האוצר לשעבר), שהוא במקום החמישי של הרשימה, יהיה בוועדת־הכספים של הכנסת הבאה, ואני חושב שהוא מאוד מוסמך לכך!"